

Oikeustoimittajat ry
c/o MTV3 Uutiset
Jarkko Sipilä
00033 MTV3

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHELLE

Oikeustoimittajat ry pyytää eduskunnan oikeusasiamiestä selvittämään ovatko käräjätuomarit menetelleet lainmukaisesti alempana yksilöidyissä tilanteissa, joissa ne ovat salaiseksi julistetuissa oikeudenkäynneissä kieltäytyneet antamasta julkista selostetta ratkaisusta toimittajan pyynnöstä huolimatta.

- 1) Kauhavan kärjäoikeus antoi 2.10.2008 tuomion koskien lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä. Oikeudenkäyntiasiakirjat ja tuomio olivat ratkaisun lopputulosta ja lainkohtia lukuun ottamatta määrätty salassa pidettäväksi 60 vuodeksi. Myös asianomistajan henkilöllisyys oli määrätty salaiseksi. Toimittaja Seppo Heinonen pyysi juttua istuneelta käräjätuomari Kirsti Rudangolta julkista selostetta asiasta. Rudanko kieltäytyi selosteen antamisesta viitaten siihen, ettei asialla ole yleistä merkitystä. Syytetty tuomittiin 8 kk:n ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja määrättiin maksamaan vahingonkorvauksia 5000 euroa.
- 2) Lahden kärjäoikeus antoi 6.6.2008 tuomion suljetuin ovin käsitellyssä jutussa, joka koski seksuaalipalvelujen ostamisen yritystä kahdelta nuorelta tytöltä. Toimittaja Nina Rätty pyysi Lahden kärjäoikeudelta selostetta asiassa, mutta siitä kieltäydyttiin. Sakkoihin tuomittu mies oli tutustunut asianomistajiin lastenkodissa työskennellessään. Asianomistajien nimet oli julistettu salaisiksi.
- 3) Helsingin kärjäoikeus antoi 26.3.2008 tuomion suljetuin ovin käsitellyssä jutussa, jossa opettajaa syytettiin oppilaansa seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Asiaa oli seurattu mediassa juuri vastaajan ammatin takia, esim. STT 14.12.2006 (liite 5, s. 7-8), HS 13.5.2006 (liite 6), IS 12.5.2006 (liite 7), IS 15.12.2006 (liite 8). Helsingin kärjäoikeus

kuitenkin kieltäytyi laatimasta asiasta julkista selostetta, vaikka sitä oli pyytänyt myös syyttäjä (liite 5, s. 1-2). Oikeuden perustelujen mukaan asia ei ole yhteiskunnallisesti merkittävä eikä se myöskään ole synnyttänyt huomattavaa kiinnostusta julkisuudessa. Käräjäoikeuden mukaan asianomistajan henkilöllisyys olisi mahdollisesti paljastettavissa julkisen selosteen kautta, sillä selosteessa olisi myös mainittava vastaajan ammatti.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 25 §:ssä säädetään julkisesta selosteesta. Pykälän mukaan seloste on annettava, jos asia on yhteiskunnallisesti merkittävä tai se on synnyttänyt huomattavaa kiinnostusta julkisuudessa.

Oikeustoimittajat ry huomauttaa ensinnäkin, että hallituksen esityksen (HE 13/2006) mukaan pykälän tarkoituksena on ollut lisätä oikeudenkäyntien julkisuutta siten, että luodaan eräänlainen välimuoto kokonaan julkisen ja kokonaan salaisen ratkaisun välille.

Hallituksen esityksen perusteluissa annetaan myös erilaisia malleja selosteelle tai sen vaihtoehdoksi.

Jos tuomio salattaisiin vain tietyiltä yksittäisiltä kohdin, erillisen julkisen selosteen laatimistarvetta ei välttämättä olisi, koska julkiseksi jäävästä ratkaisun osasta monessa tapauksessa kävisi riittävästi ilmi ratkaisun kokonaisuus. Tällaisessa tilanteessa varsinainen ratkaisu julkisilta osiltaan kävisi julkisesta selosteesta. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi niin, että ratkaisusta peitettäisiin salassa pidettäväksi määrätty tieto asianomistajan nimestä ja ratkaisu muuten julkistettaisiin sellaisenaan. Sen sijaan jos päädyttäisiin siihen, että ratkaisu julistetaan kokonaisuudessaan yleisön läsnä olematta tai ratkaisun sisältävä oikeudenkäyntiasiakirja vastaavasti määrätään ratkaisun lopputulosta ja lainkohtia lukuun ottamatta salassa pidettäväksi, erillinen julkinen seloste tulisi laadittavaksi. Jos ratkaisu julistettaisiin yleisön läsnä olematta, olisi tämän jälkeen julistettava tai muulla tavoin julkaistava lisäksi ratkaisun julkinen seloste.

Huomattavaa on, että hallituksen esityksessä todetaan että joissain tapauksissa voisi riittää, että salataan asianomistajan nimi. Tällöin ei selostetta tarvittaisi. Oikeustoimittajat ry kuitenkin huomauttaa, että esimerkkitapauksissa käräjäoikeudet ovat salanneet oikeudenkäyntiaineiston, ratkaisun ja myös asianomistajan nimen. Tällaisessa tilanteessa toimittajan pyyntöön julkisesta selosteesta tulisi yhdistyksen näkemyksen mukaan suhtautua yleensä myönteisesti.

Tulkintaongelmia saattaa tietysti syntyä pykälässä esiintyvän sanaparin ”yhteiskunnallisesti merkittävä” määrittelystä. Oikeustoimittajat ry:n näkemyksen mukaan esimerkkien mukainen kaventava tulkinta on virheellinen ja rajoittaa kansalaisten oikeutta saada tietoa tuomioistuimissa käsiteltävistä asioista. Siten tulkinta rajoittaa myös perustuslaissa ja kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa turvattua sananvapautta, sillä esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaan sananvapautteen kuuluu olennaisesti myös kansalaisten oikeus vastaanottaa tietoa. Tiedotusvälineillä pitää olla mahdollisuus arvioida itsenäisesti asian yhteiskunnallista merkitystä ja päättää tietojen julkaisemisesta.

Oikeustoimittajat ry korostaa, että esimerkissä #2 tuomittu työskenteli lastenkodissa ja rikokset kohdistuivat kodissa asuviin nuoriin. Tapauksessa #3 tuomittu oli ammatiltaan opettaja. Näissä molemmissa tapauksissa on täysin selvää, että yhteiskunnallisen merkittävyyden kriteerit täyttyvät nimenomaan tuomitun ammatin takia. Tapauksen #1 taustatiedoista ei ole tietoa.

Tapaukset #2 ja #3 olivat olleet syytteen nostamisen aikaan jo julkisuudessa, mikä tietysti lisää entisestään tarvetta julkisesta selosteesta. Varsinkin tapausta #3 oli seurattu useassa tiedotusvälineessä, joten on vaikea ymmärtää, millä perusteella kärjäoikeus päätyi arvioimaan, ettei se ole herättänyt huomattavaa kiinnostusta julkisuudessa.

Pyydämme, että oikeusasiamiehen kanslian ratkaisu lähetetään myös sähköpostilla osoitteisiin jarkko.sipila@mtv3.fi ja susanna.reinboth@nelonen.fi.

Helsingissä 1. joulukuuta 2008

Oikeustoimittajat ry

Jarkko Sipilä
Puheenjohtaja
040-508 6169

Susanna Reinboth
Varapuheenjohtaja
050-555 15 22

Liitteet	Liite 1	Kauhava, toimittajan kertomus ja tuomiolauselma
	Liite 2	Lahti, lehtijuttu tuomiosta
	Liite 3	Lahti, tuomiolauselma (2 erillistä sivua)
	Liite 4	Lahti, lehtijuttu
	Liite 5	Helsinki, KO:n päätös, tuomiolauselma, kaksi STT:n juttua
	Liite 6	Helsinki, Helsingin Sanomat 13.5.2006
	Liite 7	Helsinki, Ilta-Sanomat 12.5.2006
	Liite 8	Helsinki, Ilta-Sanomat 15.12.2006